

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. Owned by the Ukrainian National Association, Inc., at 61-53 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Subscription rates table with columns for 'SUBSCRIPTION RATES' and 'PEREPLATATA'.

За оголошення редакція не відповідає. За кожну зміну адрес платиться 10 центів.

ПОСВЯТОЧНІ РОЗДУМУВАННЯ

Як бувало, так і цього року громадяни Америки пробудилися по „Форт оф Джудай“ з тим, що, поглянувши на часосип, вичитавши тисячі нещасливих випадків, получених з „фаєрверковим“ святкуванням Свята Незалежності. Вистарити для ілюстрації пригадати, що було тих нещасливих випадків в одній тільки Нью Йорку — 2,576. А коли мова про смертні нещасливі випадки в Свято Незалежності, то було їх у цілій Америці — 136. Знаємо, що рани вгортаються, згинулі забудуться, а на другий рік історія знову повториться. Але що жертвою подібного „святкування“ може в наступним році власти неонди з наших читачів, або, що певніше, може потерпіти неодного з них дитина, то ми й згадуємо про це. Крім того віримо в людський розум і поступ і тому звертаємо увагу на отсе дикунське „фаєрверкове“ святкування найбільшого американського свята. Хай хоч старші пам'ятають на це в наступним році — в інтереси своїм і своїх дітей.

Позатим були й інші „святкування“. Бувший президент Гувер пригадав нам, що живемо в таких часах, коли 500,000,000 людей опинилися під диктатурами й втрачати, як зрезигували з тих прав, що їх забезпечує людині американська Декларация Незалежності. Знов інші поведи кампанію проти комуністів і тих усіх лібералів, що нищать підстави американського політичного й суспільного устрою. Виступило й проти тих, що домагаються революційних реформ. Для представника нацистичної Німеччини державна незалежність як така являється короною людських осягів. І тому він не на здоров'я американської незалежності цього року з тим більшим запалом, бо саме щойно цього року Німеччина теж стала незалежною державою. А о. Гігінс визнає стояти твердо при історичній традиції й при тих правах, що гарантують рівність перед законом і особисту свободу, та що дають змогу кожному примувати до особистого щастя.

До цього додамо таке: Нема сумніву, що американський народ, виповнивши послух англійському королеві й зрівнявши з монархією, дав доказ, що вміє свободу здобути, а, здобувши її, вміє й собою правити. І як би зле тут не було, нікому і в голову не впадов думати, щоб виходити з хаосу при допомозі монархії. Ініа справа, коли говоримо про суспільно-господарські відносини, про розв'язку соціальних проблем. Тепер маємо три рази стільки безробітних, скільки було в Америці населення тоді, коли підписувано Декларацию Незалежності. Це є стан аномальний. Покидаються тут на історичний акт — нічого не може. Бо треба працювати над новою „Декларациєю“ нової економічної незалежності американських громадян, щоби була не тільки особиста свобода, але щоби був теж для кожного бодай варстат праці.

В. Бузнінський. ВИБУХ ЗАДРОСТИ

Молодий свещеник отець Орест Котульський мав щастя. Неначе в чепці роздівся. Се його щастя даало йому перспективу. Дехто казав, що було навпаки, бо він має щастя тільки той, що має перспекцію. Не виключене, що жерелем протекції і щастя був шефбат Котульського. Поповір голосів, що він з виринування висвітається в цефбаті. Бувши й такі, що хвалили його, бо він жертував для родина, ко в ньому же був союзниками, він вже дівся парохом. Не годювати і не в якісь глибокій дірі, а добру парохію в містечку, де був суд і податковий уряд. Разом з отець Котульським

ПО ЛЕМКІВЦІНІ -- ГУЦУЛЬЩИНА (Оригінальний допис з Галичини)

Крайній Далека мрія, Зелена казка серед річ, Де вітром духом О. Ольський, На гори заганий мого зліт.

Мабуть нема на ділі Україні такої чисто української території, як Гуцульщина. Лише Жидів є там добра папка, але деж їх нема? Жиди в глибоких горах, до котрих до половини 19-го віку був доступ майже виключно лише шляхами на конях, вони могли якнайдовше задержати свої спеціальні етнографічні цїкї, своєю мальовничою ношу, свій діалект, свої звичаї та свої повір'я. В діястності, на жаль лише це в Гуцульщині є задержана чиста народна мова, хоч уже її дуже псуєть зловж залязінши Десятин—Ворохта.

Чужі впливи, а внастиво чужі приклади. Бож треба і це признати, що Польща, що прилягає до коринної Польщі на Гуцульщину, дуже обурюється на Гуцулів, коли ті, ведені гоном малування, поспуєть свою одяку окимись „райтками“, зеленими капелюшками і т. п. І сумно це дуже, що не дає тиш упиньне втраба аж на чужих жаді, щоби це виконали. І Польща по закладала у Варшаві та в Станіславові „товариства пиньно-жиди Гуцульщини“, а Українці це на таке не спромоглися.

Гуцулів числять на четверть мільона голів. Перші гуцульські оселі відомі вже в 15-ти віці. В р. 1420 належала Гуцульщина до князя Свидригайла. В р. 1490 було там повстання Мухи, а в роках 1509 і 1530 стають Гуцулі разом з Підгірянми по стороні Молдави проти Польщі. І за часів Хмельниччини вибухало було там повстання проти польських панів „Опришки“ з 18-віку; це був також чинний протест проти суспільної неправди. Вибився тут на перше місце Олекса Довбуш, родом з Печеніжани, отже внастиво не був він справжнім Гуцулом. Він мстився головно на злит дідичах, а на шляхтича Золотинського зробив виправ аж під Бучач та люто його заму-чив. Його діяльність тревала від 1738 до 1745 року, коли то застрелив його муж його коханця. Дзвінчук. Опришки винищили доперва в 19-ти столітті мандатар Гердачка. Гуцульщина страшно знищили Жиди при допомозі горівки й своєрідної інституції „голованців“. Гуцулі записували грунт Жидови, а цей мав його годувати аж до смерті. При допомозі горівки це не тревало довго... Почавши від 1-го сїчня 1903 р., розпочався в Гуцульщині могутній „Сичовий рух, котрий значно ослабив

на аварсько-мадярське проходження Гуцулів, щоби мабуть яко підбитий наріз скрилася перед стійкими в своїй отчі перед наїзником в лиси і гучі Карпат, домагається, щоб тепер, у добі відкормедвання Гуцульського населення зід шкідливих господарських*) українських впливів, видучити Гуцульщину також зід безпосередніх впливів українського духовенства, котре яке пересякнене націоналізмом, вповоним у душі молодих парохів іше в духовних семінаріях, використовує свій Духовний одяг, проповідальників і взагалі впливи для цілей шкідливої і ворожої для держави крайно націоналістичної української агітації.

Отже „Курерок“ каже, що „заяглимим в зразок Лемківщини самоїстійної церковної станції як адміністрації Гуцульщини, до котрої належало гуцульське населення, вилучене перелатим зід юридичної гр.-кат. адміністрації польської епарії. Та адміністрація долвинна обіймати територію деканату: навірянський, сянтинський, котівський, слятинський і містинський, до котрих треба би ще долучити богородчанський деканат, що істотно вкляється (?) з Гуцульщиною. Всі ті деканати мають парохів 129 парохів“. Автор покликається зрештою на це, що такого відкормедання гуцульського населення „домагаються поважно польські державні інтереси“.

Ось таке шкварив „Курерок“, а здается, що за його палачима кривиться деякі важні фактори, що настають на те, щоби цїкувати на „Україну“.

Але яка щіль цього? Чи лише „дівиде ет імпера“ (розділи їх і панув над ними)? Мабуть, що так, бо зрештою всі ті роздумування гупі і компромітні йї самого автору, котрий навіть стидався підписатися під тими „виноцінами“ свого високопольського мозку.

Річ певна, що людість Гуцульщини, хоч цїком не паляться до єпископа Хомишина (власне за його безтакту у годувств), не має найменшої охоти брати собі на голову якого нового, очевидно ше більш угодово настроєного. Не Лемківщині є московіти й вони то при польській політиці Риму виборили для неї окремго єпископа - кашана, котрим однак якось ані руш не тішаться.

Зрештою автор цього чудозагального плану дуже поганго розуміється на етнографічній мапі Гуцульщини: ані Богородчанщина, ані Сянтинщина, ані Коломиїщина до Гуцулів

* Уряд закладає в Жабю якусь господарську (тевєдвано польську) школу. — Ю. Г.

парохіями повинні були доміркуватися, що господина Анна таки рідна сестра їх парохів. Анна також мала щастя. Таке, як її брат. В містечку був молодий, вродливий адюнкт Роман Мальчик. Приходив змінити книжки. бо парох мав гарну бібліотеку. Зачалося книжками, скінчилося заручинами. Анна була щасливіша як ті, що в с'ватім небі. Заки прийшла в брестом на парохію, ані думала, що спіймає когось, акаго брат прибриває для неї повну пачочку золота і гурьби банкнотів. А тут, не тільки, що така добра „партия“ сама влізла й в руки, а до того же на місці. Брат обещав цї, що буде могла анищити у нього разом із своїм мужем, будучи далі господином парохом. — Життя не буде нас нічого коштувати. Мешкати будемо на приходстві, на прожитков заробок, будучи господином парохом. Мої ошадности і пенсію Ромка будемо відкладати,

щоби на старі літа мати паньськоє життя! Так думала Анна. Брат похвалив її її думки, бо він і так похвалив був для неї, вивсячучи в цефбаті. Від заручин минуло шість тижнів. Анна, си спокійна, ладина дивилася, неначе казалися. Така була люта, що не тямилася своєю улюбленою собакою, що прийшла до неї ладитися, копнула так, що собі віддала стїна. Собака звскабувала, скочила хвіст під себе і вкля! Найкичка витирала тарілку якуось не дуже чистого стирку. Анна вкопила з стірку найкичку тарілку і стирку. Стирку кинула в підтарілку в чебрик, повний скінної і порцелянової посудина. Чебрик став повний черепи. Такою ше ніхто ніколи не бачив її. Брат, отець парох, зазлека дивилася на її жодючі сестри. Не говорив нічого, лиш поглядав собі: — Чим більша її люта від лютого, тим більше. Вона тим більше перебудить. — Тепер їду! — крикнула і закинула на себе безладно велику сїру хусту. — Куди? — спитав парох. — А куди ж би? — відповіла. — До нього! — До нього! До Мальчика? Та тепер! Пісяго того, що він зробив! Аноні Як би я був тобою, то не зробив би сего. Бігати за ним... за лядкамо! — Бігати за ним! Також верзеш. Богу дякувати, се мені не потрібне. Замість нього, можу мати іншого. Лиш даячню кинувти і буде... — І я так думаю, любя сестричку. За одного ти й дєсть дїстанеш. — Я жадного не хочу. Цїком жадного. Вони всі погані, фальшиві канаші! — Вона дроздала цїлим тілом. Йї личка посірля на полі. Йї все червоної губи, побіліли. Пригравала їх так, що троха червон не пустилася. А очі з її великих круглях очей — бухав вогонь, неначе з вікон хати, котра в середині горить. (Далі буде).

не належать Автін — хто згод? Єпископська домівка могла би бути лише в Коломиї, а це немало скришало „рус-коць“ цього міста з жидівською перевагою! Той те ще треба підісти, що те ціле Пукуття є сильно національно освідомлене, отже навіть єпископ, котрий мав би якісь скриті „малопольські“ тенденції, нічого там не добув. Одним словом: план нашого приятеля „Курерка“ не варта і фунта кляків. Юрій Горovenko.

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКОН ПРО РОБІТНИЧІ УМОВИНИ.

Ще законопроект сенатора Вагнера у Вашингтонському конгресі. Вагнер іше за часів президента Куїлжаа приготував його, побивався за нього за Гувера, та дїдався аж в четвер, 20. червня, що його прийняла палата послів. Вагнерів законопроект називається „Державний Закон про Умовини Праці“. Вилієм Грін, президент Американської Федерації Праці, назвав цей закон „Великою Хартією Праці в Злучених Державах“.

З огляду на те, що Українці в Америці є головно фізичні робітники і для них справа має життєве значіння, варт усема нашому загалові познайомитися з отим законом. Це тимбільше, що закон стотї на становищі признати робітничі іонї як правильні підстави робітничї організації й рахується з ними як з колективним правним тілом.

Подібно, як американська Декларация Незалежності з 1776 р., значається Закон про Умовини Праці філософським вступом, бо каже: „Підприємці заперечують робітникам право до організування та відмовляються переговорувати з ними колективно. Це викликає страйки й інші збоєвненя та неспокої в промисловому житті, а це знову зменшує видатність, безпеченість і можливість товаробіротворити; шкідить долвинно та перерібіт сирівця та впливає некорисно на цїни продуктів; таксамо обнижує непомірно вартість і цїну праці.“

„Нерівна сила при торгах між підприємцями і робітниками, котрі не мають повного права організування, а з тим і повного права ставати до контракту з підприємцями, зорганізовані в корпорації ці інші товариства власників, сплине нормальний бїл торгівлі й викликає економічні депресії та сприняє знижку робітничої заплати.“

„Досвід виказав, що правна охорона права робітників до організації й колективних переговорів забезпечує торговель від потрясень, бо... закоуче призине наладання промислових спорів у справі платення, годін праці та інших умовин праці й установляє рівну силу в переговорах між підприємцями й робітниками.“

„Ще виве наведених причин нехай це стане подлинно в Злучених Держав усунути причини деяких основних перешкод в бігу торгівлі; заганіти ті перешкоди, коли вони митранілясь в такий спосіб, щоби забезпечити робітникам повне право стоварищення та організування себе й назначування зільного вибору своїх представників для переговорів про умовини й умовини праці та прр справи для спільної допомоги чи забезпечення.“

Щоб усе те осигнати, закон установляє Ряду Умовини Праці, складену з трох членів, іменованих президентом на протї 5-тих, з платнею по \$10,000 річно, з обовязком управляти новати відносини між підприємцями й робітниками, коли іше з якогонебудь боку до цієї Радї віднесеться. Головно мє Радя обовязок спливати або усунути несправедливі практикї, котрі надувають праці. Такі несправедливі практикї є прикладом вивисленї в законі, як ось: спроби перешкадати робітникам в організуванні та в переговорах з підприємцями; спроби опанування робітничих організації одиницями, вєседно чи підкупством чи іншими способами; спроби спливати чи відмовляти робітників від членства в організації, відправляти з роботи когось за зажалення проти надувати, відмовляти переговорувати колективно з робітниками і т. п.

ЛІСТУВАННЯ РЕДАКЦІ.

Палмертон, Па. — Пишуть на твій адрес: Flis. — 222 Fourth Ave., New York City. Г. С. Нортлі, Мін. — Нєдано в світі не чули слова „Україна“, а тепер чуєть. Тому і з тими мапами треба підоджати. Згодом буде і на мапах „Україна“, але перешде треба, щоби ми самі стали союзниками на своїй рідній землі. Що чувати. — Шу у вас доброго чувати? — Та, хвалити Господа, нічого!

КНИЖКА-НЕСПОДІВАНКА

ІСУС ХРИСТОС. Його життя, наука й чуда. Гармонізований переклад чотирох Євангелій на основі грецького тексту з поясненнями. Зладив о. Михайло Кравчук. 42 образів з Богородчанського Іконостазу. Львів 1934. Видавня Національного Музею. Ст. 296. Цна 6 злотих.

Наші книжки рідко коли роблять нам приємні несподіванки. Коли вони факхові, наукові — відкладаємо їх машинально на бік, часто з почуванням остраху, щоб не заглушити ненароком до середини. Якість і літературна мова не обов'язують їх авторів; вони звертають виключно увагу „на предмет“.

Як воно не сумно ствердити, але навіть книжки, призначені до найбільшого поширення — книжки релігійні: молитовники, проповіді, знаходять своє місце зв'язані з традицією своєрідної церковщини. Церковно-славянська мова мішається тут із тими напівами народними висловами та зворотами, що не належать ані до чисто літературної мови, ані до чисто народної. Це досить незвичайний п'ялді книжничий, намагає до деякої заглибленості нашого правничого жаргону — зрозумілого для спеціалістів тільки тому, що вони перекладають його собі в душі на чужу мову — ту, якою писані закони нашої держави.

Опинаясь на мому столі книжка, яку на мить відсунув я, як зяк, що не може і не повинен збирати голосу щодо неї. Та якась виняткова цікавість, чи підзаголовковий „лекція“ заохочили мене перекласти кілька сторінок. Несподіванка була незвичайна! Чиста, літературна мова без будь-яких помилок проти складки та духа мови, що пристало до офіційного книжкового жаргону галицької інтелігенції. Розпитавши: хто такий автор, я не міг з дива зійти. Парох, що живе на селі, не користувався ніякою поміччю фахівців від мови — все зробив сам.

Що дія чуюмо нині фразу, що з огляду на постійну суперечку між ріжкими знавцями у справах мови, важко сторонньою розібрати: що правильне, загальне, а що тільки особиста прихильна точка зору. А проте поруч тисячі спроби питань у нашій філології, таксамо як у мові інших великих народів, позначилися у нас від давна намірами, якими іде природний розвиток нашої сучасної літературної мови. Ос переклад, зроблений нині, дає картину, що живе на селі, далеко від столичних осередків, де сидять учені та письменники і де видають факхові журнали. Пожабати більшість тих учених і письменників, щоб водали такою чистою та ясною мовою, як останній наш переклад чотирох Євангелій.

Хто знає детерпні переклади Св. Письма, мусів не раз відчувати, що сучасна літературна мова випередила їх і що вони потребували обнови. І досі існує спір про необхідність зберегти у Св. Письмі деякі архаїзми. Архаїзми мусів змінювати повгау настрою, пригадувати, що маємо перед собою святи книгу. Спір цей тому дуже складний, що літературна мова у сному розвитку вводить шпору з нові слова та звороти, які заступають давні, навіть вікові. Та коли йде про книги, ризик значення для якнайширшого масу читачів, без огляду на їх рівень освіти, якнайпростіша, жива сучасна мова бере верх.

У перекладі о. М. Кравчука ляг в основу зразковий наддніпрянський переклад Морацького з 60-тих років. Уже сам вибір такого зразка вказує на велике зрозуміння автора, за ким іти в такій праці. Переклад, переданий у формі дерезаку, має тут саме ту

прикмету, що стара книжна спадщина, церковщина, не спокучна перекладачів до барокової стилізації, часто небезпечно зближеної до „язичя“. Він не має в собі штучної манірливості ані псевдопатетичного патосу, в який попадають дешеві красномовці. Беремо якийнебудь приклад: „Після цього настановив Господь іще й інших сімдесят і писав їх по двох перед Собою у кожний город і місце, куди мав Сам іти. І промовив до них: Живо велике, та робітників мало. Отже просить Владику живна, щоб писав робітників на Своє живно. Ідіть! Ос я посліама вас як ягнят між вовків; тому будете мудрі як змії, а прості як голуби“.

Такий текст може читати однаково легко дитина і мало освічений простодіудя, як і той книжник, що схопе перекрити його з грецьким текстом, що заступає тут оригінал. В о. Кравчука рішав дуже чутливий такт у доборі слів і зворотів. Хто загляне до найновіших перекладів Св. Письма в інших європейських мовах, побачить, що зусилля перекладачів іде здебільша на те, щоб літературну й живу мову погодити з якнайбільшою простотою та ясністю. Кожний може перевірити на собі, як швидко завважує на ньому, — вилго готових зворотів, засвоєваних роками у школі; звороти ці рідко коли допомагають нам шифувати свою думку — частіше зазвичай її схоластицизма архаїзмами.

Св. Письмо, перекладене чи переповідане живою мовою, зберігаючи таке, де треба, архаїзми, дає змогу не тільки краще зрозуміти висловлені там думки; простота його стилю вить нас, що нема таких глибоких правд, які втрапили свою глибину від своєї ясності. — („Діло“).

М. Р.

ПОСМЕРТНА ЗГІДКА

Дня 5, червня б. р. померла Анастасія Вуїчич, члениця бр. сестер Арх. Михайла, від 51 У. Н. С. в Єлтсборо, Па. Прожила 48 літ. Поховалась у селі Єлтсборо, в селі Єлтсборо. Пріччина домерти в 1910 р. Оставила сиротами семеро дітей: трох синів і чотирь доньч. Покійна була доброю матір'ю і доброю Українкою. Нею наворотами була секретаркою. Хорувала два роки і багато терпіла, бо не могла вилкувати. Муж Покійної людяно широті всім тим, що були ласкаві віддати Покійній останню прислугу. А зокрема дякує У. Н. Союзови за скору виплату суми \$1,000 як померлого. Дякує теж від 51, всім його урядникам і членам, а головню за участь у похороні, що випав дуже гарно.

Іван Іванчик, секр.

LEHIGH VALLEY SERVICE СПЕЦІАЛЬНА ПРОГУЛКА В НЕДІЛЮ, 14-ГО ЛИПНЯ

до EASTON BETHLEHEM ALLENTOWN LEHIGHTON MAUCH CHUNK \$1.50 \$2.00 \$2.25

Повітряні відвідання в Нью Йорк з Пенсильванського Статіу в 7-ий раз. (Стор. 4). Повітряні відвідання в неділю ввечір. Подільна прогулка 4. серпня. Інформації і тікети до набути в Consolidated Ticket Office, Pennsylvania Station, Hudson Terminal, or Genl. Eastern Passenger Agent, 500 Fifth Avenue. Tel. Longacre 5-4021

LEHIGH VALLEY RAILROAD The Route of The Black Diamond

Багатство. Спілкує: У своїх горі я ношу ціле своє багатство. Пляк: Я теж.

СЕТОН ВАТСОН

(З цикло: Наші прихильники).

Слідуючи за працею Українського Бюро в Лондоні, з великим задоволенням прочитала, що членом Ангайсько-українського Клубу є д-р Р. Вілем Сетон Ватсон. Згадала я, що два-три роки тому читала я в Т-ві українських письменників і журналістів реферат „Забута книжка: Сетон Ватсон: Європа в передерженні“, і вирішила додати тут витяг зі свого реферату і подати коротенькі відомости про визначного прихильника українського народу.

Д-р Р. В. Сетон Ватсон (Скотус Віятор) визначний ангайський історик і політик, що відіграв визначну роль підчас світової війни, а головню як видатний учений майже всі свої праці присвятив студіям проблем малих славянських народів.

Ще в першому десятилітті ХХ ст. Сетон Ватсон пильно студіює проблеми славянських народів у межах Австро-Угорщини та балканських держав. Щоб досконало ознайомитися зі справним положенням цих народів, він особито відвідує ці держави, на місці відвідує й видає свої праці, щоб ознайомити ангайське суспільство з положенням славянських народів, що жили в межах Австро-Угорщини. „Що торкається ангайського суспільства, то був тут це цинічний ґрунт, і мої праці з початку спіткали цілковиту байдужність до всіх цих проблем“, каже Сетон Ватсон.

Перша його праця „The Future of Austro-Ugorschnia“ вийшла 1907 р. В ній автор доводить, що колиб Австро-Угорщина приєдналась до Німеччини, то занепадала.

В 1908 р. вийшла друга книжка: „Political persecution in Hungary“, в якій автор на підставі студій політики Малярія предостерегає Європу про небезпеку для миру такої політики Угорщини. „Історичним призначенням Габсбургів має бути забезпечення рівноправності та свободи для всіх народів Австро-Угорщини. В р. 1911. вийшла його книга: „British Politic and Balkan-krise“, і „Corruption and Reform in Hungary“, в якій автор суворо скритикував австро-угорську політику на Балканах. Він радить Австрії підірвати визвольні змагання Сербів і Хорватів. Потім появилась його праця: „The Southern Slave Question“, „The Balkans, Italy, and the Adriatic“, та інші, в яких Сетон Ватсон критикує методи, що ними малярська олі-

гархія вдержувала свій моральний у державі й тим надавала протиславянський напругу у політиці. Автор гостро виступав в обороні Хорватів.

Перебачаючи, що події введуть до великої війни, Сетон Ватсон вирішив піднести свій гостос передостороги і перед німечьким суспільством в р.р. 1912—1913. видав дві книжки в Ляйпцігу і в Берліні: „Ungarische Wahlen“ і „Die Suedslawische Frage“, „Тут я був, як завжди, що попаює, але хватаясь за соломинку... Своє ангайське видання присвятив я — тому ангайському політику, що митиме досить геніяльності і відваги, щоб вирішити південно-славянське питання... Тепер же у дванадцять годину це повторюю“. Автор обвинувачує Угорщину в убитві Фер. Франціса, що, на його думку, мів був застави демократичний устрій і забезпечити національний розвиток Славянам через широкую автономію.

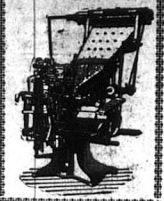
Кожлих повстала світова війна, то Сетон Ватсон перш дві роки, до свого відходу на фронт, як воєнного кореспондента, присвятив публіцистичній праці, щоб обробити громадську думку в Англії на користь славянських народів у досягненні їх незалежності. Написав декілька науково обґрунтованих статей, з яких повстала потім книжка: „Європа в передерженні“, що її видали в Чехословаччині чеською мовою. Сетон Ватсон мислив свої статті в найбільших ангайських журналах. Ос його стаття в розбитті Австро-Угорщини та Туреччини потрібно, щоб антага вийшла переможницею.

І. Будучність південних Славян, це питання світового значення.

Ш. Македонський фронт являється для Англії життєвою потребою... та інші. Сетон Ватсон у всіх своїх статтях доводив, як і Масарик, що Європа не мусить полюбляються „панславизму“, а навпаки, їй заручити „пангерманизм“, що справді заруче абсорбувати Європу.

Та для нас, Українців, цікаво, як уже в той час Сетон дивився на українське питання, що йому присвятив велику статтю і що його торкається в інших статтях. При обміркуванні панславизму С. Ватсон нахвалює всім головних славянських народів: Росію, Польщу, Русини (Україну), Чехи, Словаки, Сербохорвати (так?), Болгари. І такий по-

ВСІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ ДЛЯ ВІД-ДІЛІВ У Н. СОЮЗА ЗАМОВЛЯЙТЕ - - - В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“ 81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

діл викликає багато суперечку, бо дехто із Славян доводив, що русинська мова це лише діалект, і Росіни Русинів називають Малоросами, та Русини самі себе найрадше називають Українцями (стр. 168). Зробивши екскурс в історію славянства, автор, знаходячи племенний зв'язок між ними, але й їх самостійний культурний розвиток, якого не можна припинити. І одне з трьох головних причин світової війни, поруч з ангайсько-німечьким змаганням у політичних впливах та південно-славянським питанням це українське питання, що торкається кориння взаємин між Австро-Угорщиною та Росією. В цих взаєминах Українці, як нарік кожд більший ніж Польки — є причиною світової війни між цими державами. „Чи буде в силі Росія після війни притягти до себе цих 30 мільонів Українців?“ — питає автор (стр. 171). Життя показало, що Сетон Ватсон мав слушність, бо Росія не притягла Українців, бо і досі вони працюють і тільки він зусилля роблять, щоб створити самостійну державу, а не бути в складі С. С. Р. (М. О.). „Чи освічені російські політики допустяться знову таких винків як місяць перед війною, коли поставили своїх воєнків біля могили українського Берна-Шевченка, або заручувались русинського архієпископа Шептицького, а без його насильно насаджують православ'я в Галичині?“ — питає автор. Знову тут доводить автор, що 150 мільонів Славян, хоч і становлять могутню славянську культуру, але кожний славянський нарік має свої окремішності і прагне до самоозначення, яке мусить бути забезпечене.

В своїй статті „Українська проблема“ С. Ватсон говорить про українське питання на підставі історичного розвитку славянства; в історії Славян Україна існувала. В Європі й Україна призабуте, але вона не якесь модернізм винаходом; це імя зустрічається в XVII столітті. Автор наводить тут ангайську літературу з тих часів, яка була присвя-

чена історії України та її культурі. В своїй статті С. Ватсон подає короткий огляд історії українського народу, розквіт української держави при Володимирі, розділ України під натиском Польщі й Угорщини і боротьбу України на всіх фронтах, а як „при славетному четьману Богданови Хмельницькому був підписаний Переяславський договір, що спричинив поновлення України“ (стор. 295). Цей договір відіграв велику роль у розвитку модерної Росії. Автор яскраво малює два протидіагма: „стара неграмотна Москва, міцна своєю аристократією, і непевна діла республіканська організація України. Огонь і вода не могли сплутитися і одна з них підлягла при абсолютизмі царського режиму“. Автор пакт за пактом з'ясує, як нащурено привилі Україна і яку вперту боротьбу вела Україна за свої права. Петро Великий все зробив, щоб зломити міць гетьманщини. Катерина доконала Україну: замислив вільних селян зробила з України рабство. Українську церкву віддала під владу Москви, цензуру задушила українську літературу, зруйнувала українську школу, що була на вищому ступні, ніж про це знає Європа. Лише в Чернігівщині тоді було 866 шкіл, а через 60 років уже не було там ні одної... При розділі Польщі положення українського народу це погіршало. С. Ватсон безсторонньо освітає і боротьбу України з Польками: „Австро-Угорщина вважала дуже корисним підкупити Польків за ціну повного польського політичного монополію в Галичині“ (стор. 297).

Та не замврла національна свідомість Українців. Найбільший поет Великої України, Т. Шевченко, побував національне почуття, що цар Микола жорстоко відплатив йому. Не пригнушли національного руху і жорстокі розпорядження царських міністрів, і українська культура під жалким утиском розвивалась на Україні і в Галичині. У Львові в університеті України досі того, що відіносно декілька українських кафедр, на яких

я мало що не впаив трупом. Кого я побажить? П, одначе не суму, а з якимсь оноаком попіт року.

Мені ноги здеревіли, я ледви-ледви дійшов додому. На другий день у школі дістав я наперфумований лист. Як з отверпав лист, думав собі:

— Може вона невинна. Цеж нічого, що вчора не зустрілася зі мною, зійдемося ще. Певно в листі просить вибачення. Та як я прочитав той лист, мені здавалось, що впаду ї терптив з пересердя.

У листі було написано: „Поважаний Пане! Вам певно відомо, що вчора був Пріма Априлі!“

Ах, колиб вона тоді погнала ся була мені під руки, зятими за би собі той Пріма Априлі! Що року пригадувала би собі його, як я собі пригадую його!

Непорозуміння. Панно Ірмо, як ви думаете: чи популяція є нездоровою? — Не знаю, а ще ніколи... — Що? Не цідувати? — Ні, ніколи не хворіла.

випладали найвизначніші українські вчені: М. Грушевський, Колесса й інші.

Освітлив зрадницький процес р. 1914, коли Москва і оуправдали і навіть піднесли квіти (стор. 302). Як скавено львівський університет, як в Галичині появилася маса шпигунів, а потім наставла катастрофа... (стор. 303).

У статті з 16. IV. 1918 (Нова Європа) закликає союзників допомогти здоровим силам Росії позбавитися большевиків. Осуджує політику Росії, що кинула Україну до Брест-Литовського миру (стор. 194).

У всіх статтях автор прихильно, справедливо стає в обороні українського питання. Обговорював і приєднання Підкарпатської Русі до Чехословаччини.

Сетон Ватсон добре був ознайомлений з розвитком української культури і з політичними та національними змаганнями Українців на всіх теренах, де вони живуть. Нахвалює мені відомо з літератури, українські політики не використали в свої час найвизначніших світових публіцистів і журналістів, мало звертали уваги на пропаганду на відстаніх з них, а це велика помилка, бо читати більше уваги звертає на те, хто говорить і як говорить! І з цього серця-радіо, що в Англію українського Клуба побачила імя Сетона Ватсона, бо важно для нас, коли Сетон буде гогом при нашій справі; бо його імя відоме в цілмі світі не сьогодні, а було відомо до світової війни, яку він передбачав, проти якої перестерігав, і подавав причини, як от українське питання що і до сьогодні не є вирішене.

В нашій віку щоденного технічного, а особливо хемічного успіху, чим користуються держави, національне визволення нашого народу може прийти як наслідок трох чинників: національне освітавання: 1. українська організація культурних сил, 2. організація військових сил і 3. кожд світова суспільна олінія не є місцеве питання, але це українське питання є світове питання, як про це говорив іще підчас світової війни Сетон Ватсон.

Марія Омельченкова.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВІДМІНТОН. ДІЛ Бр. с. Івана Христеліа, від 247, поже до відомо місця місцеві і позамісцеві члени, що приїждять збори відбудуться у четвер 11. липня, в годині 7-ий вечір, в своїй домі, 623 С. Гітв. Плато. Ос всі члени прийдіть збори, бо маємо важні справи до поагодження. Буде також північне спредовання. Просимо дозволити членим вирішити свої догви, бо в проміжні рази будуть суспендовані. — Н. Крайчинши, презд.; І. Гічка, кас.; П. Сас, секр.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член 51 від. У. Н. Союзу, склавши ширшу подяку головному уряднику нашої організації за урдулення мені допомоги з фонду заповогового в сумі \$300, котрі я одержував упроджеж 6 літ по \$50 кождого року. Бажаю У. Н. Союзівни якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Роман Батчицький.

Р. М.

МОЯ ПЕРША ЗУСТРІЧ.

Я ніколи не визначав рандми дівчатом, бо мені воно виглядало смішним. Я часто чув слова: рандву, рандка, а навіть рендзаву з і цікавості ї собі забавляв такого побачення. І це бажаю сповнітися, мені скорше, ніж я сподівався. Було то весною, як я ще був „ніком“. До нашого містечка прейшла театральна трупа й давала що вечора виставу.

Одного вечора за останні гроші вибрався я, щоб побачити бодай одну виставу. Ледви я примістився на сая і зстоячу картою вступу, як бачу біля мене стоїть така гарна-гарненька дівчина. Для мене не було це рівнодуше, тому мої очі що хвиліни поглядали по на сцену то на дівчину. Мені здавалось, начеб і вона якого нервово кидала головою. Так у половині вистави я набрав відваги, щоб заговорити до моєї гарненької сусідки (студентська відвага!). — Вам, пані, певно подобається вистава?

— Так. — Лише сая дуже переповнена, як душно... — Так. — Пані приходять на кожну виставу? — Ні, а ви? — Ага! — подумав я собі. Же й ти розмовляв зяк. — Ні, — відповів я. — Я нині перше... Знаєте, я не маю такого звичаю — тай парку маю бачити, нема часу. — Так? А я обожую театральні вистави, а передовсім деяких артистів. Ага! — подумав я, вона киде оком на артистів, чого я тут встрашувати. І слово за словом ми при кінці вистави вловимо порозумілися, так, що вона забула про артистів, а я забув, чого я сюди зайшов. — Вікніці я попросив її, щоб — визначила мені стрічку, рандку. — О, добре, добре, буде мені дуже приємно! — відповіла з захопленням. — То прошу ждати на мене — в середу пополуді в парку. — Чи мій го бути щасливий від мене? — Ні в середу маю рандку, вперше в житті! — Сьогодні понеділок — зав-

тра вітворюк. А потім? — потім мій перша стріча. Я ті два дні горів, перед зеркалама накривав лице руками, ходив по хаті та став вивирати, як то злихитися треба буде мені. В школі за дві дні дістав я в жив, дивилася на мене здивовано. — Що з вами? Ви щось не теє? — і стукнула мені пальцем по чолі. — Вікніці прийшла середа — нешанса середа! Краще, щоб її в календарі не було. Пшов я до парку. Жду, жду — поглядую нервово на годинник і на що вулицю, звідки вона мала надійти. Як лише доглянув я яку суколку, серце здрігалося мені, а зараз подумав: це вона! — Жду одну годину — нічого. Жду другу годину. Нічого. Походжую, підсліую, розглядуюсь — нічого! Все мене є хощення ного зболіти, шия від того, що разурас обертваса, а голова мені вже й перетинила була не в найкращому порядку... — Як уже все наділо мені, я відвернувся та пішов містом до дому. На головній вулиці

